เอ็มคิว...ความฉลาดทางศีลธรรม

MQ: MORAL QUOTIENT

นายแพทย์ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา ... จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

บทนำ

ในยุคที่สังคมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทุนมนุษย์มิได้มุ่งเน้นเพียงความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient: IQ) หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) เท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับ “เอ็มคิว” หรือ “ความฉลาดทางศีลธรรม” (Moral Quotient: MQ) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถใช้ความรู้และความสามารถอย่างถูกต้องและรับผิดชอบต่อสังคม

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญ และแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางศีลธรรม โดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของเอ็มคิว

“ความฉลาดทางศีลธรรม” (Moral Quotient) หรือเรียกย่อว่า “เอ็มคิว” (MQ) หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความถูกต้องและความไม่ถูกต้อง รวมทั้งการตัดสินใจและการกระทำที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นสากล

แนวคิดเรื่อง MQ ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดย Lennick และ Kiel (2005) ซึ่งเสนอว่า MQ เป็น "เข็มทิศทางศีลธรรม" (Moral Compass) ที่ช่วยกำหนดพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับค่านิยมและหลักการที่ตนยึดถือ

โดยบุคคลที่มี MQ สูงจะสามารถควบคุมตนเอง ตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม และสร้างความไว้วางใจแก่ผู้อื่นได้ อันนำไปสู่ความสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

หมายเหตุ: “Moral Quotient” มีความหมายเดียวกับคำว่า “Moral Intelligence”

องค์ประกอบของเอ็มคิว

Lennick และ Kiel ได้เสนอองค์ประกอบหลักของความฉลาดทางศีลธรรม (MQ) ไว้ 4 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ (Integrity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความเมตตากรุณา (Compassion) และ การให้อภัย (Forgiveness) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ (Integrity)

เป็นความสอดคล้องระหว่างความเชื่อ ค่านิยม และการกระทำ บุคคลที่มีความซื่อสัตย์จะยึดมั่นในความจริงและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องแม้ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก สมรรถนะของความซื่อสัตย์ ได้แก่

1) การกระทำที่สอดคล้องกับหลักการ ค่านิยม และความเชื่อ

2) การพูดความจริง

3) การยืนหยัดเพื่อสิ่งที่ถูกต้อง

4) การรักษาสัญญา

2. ความรับผิดชอบ (Responsibility)

เป็นความสามารถในการยอมรับผลของการกระทำของตนเอง กล้ายอมรับความผิดพลาด และมุ่งแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สมรรถนะของความรับผิดชอบ ได้แก่

1) การรับผิดชอบส่วนบุคคล

2) การยอมรับความผิดพลาดและความล้มเหลว

3) การรับผิดชอบในการรับใช้ผู้อื่น

3. ความเมตตากรุณา (Compassion)

เป็นความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พร้อมให้ความช่วยเหลือ และคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นจากการกระทำของตนเอง

4. การให้อภัย (Forgiveness)

เป็นความสามารถในการยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น ลดความโกรธและความขัดแย้ง ซึ่งช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม การให้อภัยเกี่ยวข้องกับ

1) การปล่อยวางความผิดพลาดของตนเอง

2) การปล่อยวางความผิดพลาดของผู้อื่น

ความสำคัญ

ความฉลาดทางศีลธรรมเป็นตัวกำหนด "ทิศทาง" การใช้ชีวิต หากเปรียบ IQ เป็นความเก่ง และ EQ เป็นความสุข MQ จะเป็นเข็มทิศนำทางให้สามารถนำความฉลาดไปใช้ในทางที่ถูกต้อง ไม่เห็นแก่ตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข ความสำคัญของ MQ มีดังนี้

1. ด้านการพัฒนาตนเอง

MQ ช่วยให้บุคคลมีแนวทางในการตัดสินใจที่ถูกต้อง สามารถควบคุมพฤติกรรมและยึดมั่นในคุณธรรมแม้เผชิญแรงกดดันจากสังคม

2. ด้านการศึกษา

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง MQ ผ่านการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูผู้สอน ซึ่งช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

3. ด้านภาวะผู้นำ

งานวิจัยพบว่าผู้นำที่มี MQ สูงมักได้รับความไว้วางใจจากผู้ร่วมงาน มีความโปร่งใส และสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

4. ด้านสังคม

การมี MQ ช่วยลดปัญหาการทุจริต ความรุนแรง และความขัดแย้งทางสังคม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความเคารพและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

แนวทางการพัฒนา

MQ ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นความฉลาดที่เกิดจากการปลูกฝัง ฝึกอบรม สั่งสอน และอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมรอบตัว พัฒนาให้บุคคลรู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การพัฒนา MQ สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่

- การปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรมตั้งแต่วัยเด็ก
- การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรม
- การเป็นแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว ครู และผู้นำ
- การฝึกความรับผิดชอบต่อสังคม
- การส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาและการบริการสังคม
- การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักธรรมาภิบาล

บทสรุป

“ความฉลาดทางศีลธรรม” (Moral Quotient) หรือเรียกย่อว่า “เอ็มคิว” (MQ) เป็นความสามารถสำคัญที่ช่วยกำกับพฤติกรรมมนุษย์ให้สอดคล้องกับหลักคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา และการให้อภัย

MQ มีบทบาทสำคัญในการกำกับพฤติกรรมมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบและเคารพคุณค่าของความเป็นมนุษย์

MQ ไม่เพียงส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อภาวะผู้นำ การศึกษา และการพัฒนาสังคมโดยรวม ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนา MQ ควบคู่กับ IQ และ EQ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและสังคมที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

Clarken, R. H. (2009). **Moral intelligence in the schools.** School of Education, Northern Michigan University, Marquette, 1-7.

Lennick, D., & Kiel, F. (2007). **Moral intelligence: Enhancing business performance and leadership success.** Pearson Prentice Hall.

Mohammadi, M., Mohammadi, S., Mehri, A., & Mazraeh, F. B. (2020). Investigation of moral intelligence's predictive components in students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences. **Journal of Medical Ethics and History of Medicine**, 13: 13.

Tanner, C., & Christen, M. (2014). Moral intelligence: A framework for understanding moral competences. In M. Christen et al. (Eds.), **Empirically informed ethics: Morality between facts and norms,** (pp. 119–136). Springer.

บทความนี้ อนุญาตให้เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2569). **เอ็มคิว...ความฉลาดทางศีลธรรม.** จาก https://www.happyhomeclinic.com/a06-mq.html (บทความต้นฉบับ: มิถุนายน 2569)